

אובדן החירות האקדמית

ביטול הקביעות באוניברסיטאות יפגע במחקר שאין בו תועלת מיידית

מאת יאיר צנור

כיום על שמו. רק הסקרנות הטבעית דחפה את ראדון לעסוק באותם ימים באותה בעיה מתמטית, שלא היה לה כל יישום מיידי או תועלת נראית לעין. כ-60 שנה מאוחר יותר חלה מהפיכה אדירה בעולם הרפואה כאשר הומצאה שיטת ההרמיה הרפואית הראשונה - הטומוגרף פיה הממוחשבת, שמוכרת כיום בשם סייטי. זאת דרכו המופלאה של המחקר המדעי, שתיחסם על ידי החוזים האישיים מונחי התועלת הכלכלית. מדעי הרוח והאמנויות, שתועלתם החברתית והתרבותית קשה להערכה שבעתיים, יירחקו לשוליים עוד יותר. אם כך, מדוע מציינים עים אנשי האוצר לעבוד לחוזים אישיים ומדוע תומכים בכך נשיאי האוניברסיטאות? הם הרי יודעים את חשיבותה של הקביעות האקדמית, אך הם משלים את עצמם שיוכלו להגביל את נזקם של החוזים האישיים.

הם ירשו להציעם רק בהיקף מסוים, שיוגבל

הנוסחה שפיתח ראדון מתוך סקרנות הובילה לפיתוח הסייטי

רק לתחומים שבהם קשה לגייס סגל אקדמי בגלל התחרות בשוק החיצוני. הם לא מבינים, כי מרגע שייכנסו החוזים האישיים ברלת הדא"שית לאוניברסיטה, דבר לא יעצור את התפשטותם כאש בשרה קוצים. ואחרי שהאש הזאת תכלה את העצמאות האקדמית (גם אם ארך הדבר זמן מה) נתעורר כולנו למציאות חרשה של אוניברסיטה שאינה אוניברסיטה. וכשנבוא לתבוע את עלבוננו (ונוקינו) מהרפורמטורים של היום, לא נוכל למצוא אותם כי הם יהיו כבר במחוזות אחרים.

הכותב הוא פרופסור בחוג למתמטיקה באוניברסיטת חיפה, וכיהן בעבר כראש הוועדה הבין-סנסאית להגנה על העצמאות האקדמית של האוניברסיטאות

אחת ההצעות לייעול מבית מדרשו של האוצר, שנרונה בימים אלה ב"וועדת שוחט" לרפורמה באוניברסיטאות, היא לבטל את הקביעות באקדמיה. הקביעות בעבודה היא הישג חברתי המונע ניצול העובדים, ובעולם האקדמי יש לה משמעות נוספת, מעבר להיבט החברתי. לא יהיה זה מוגזם לומר, כי הקביעות היא נשמת אפה של החירות האקדמית.

ההצעה היא לעבור לחוזים אישיים, רכר שיאפשר לתגמל כל חוקר על פי הישגיו, מבלי ליצור מחוייבות כספית ארוכת שנים. כך תוכל האוניברסיטה לחתום חוזים ולבטלם לפי הצרכים המשתנים בהוראה, "לנניד משאכים", ועוד כהנה וכהנה יתרונות כלכליים וניהוליים.

לא פלא שנשיאי האוניברסיטאות, הנאנקים תחת עולו של קיצוץ מתמשך, תומכים בהצעה, במיוחד לאור הבטחות האוצר להחזיר להם תקציבים תמורת תמיכתם. אלא שיש להתנגד לחוזים אישיים מכל סוג ומין באוניברסיטאות, משום שהם "מוציאים חוזה" על האוניברסיטאות.

המסלול המקצועי של איש אקדמיה ב"ש" דאל מתחיל "בתקן המאפשר קביעות". זה קור"ה בררך כלל בשנות ה-30 לחייו, אחרי 10-12 שנות לימוד עד לקבלת התואר דוקטור, ועוד שנתיים-שלוש של השתלמות בחו"ל. יחלפו עוד כחמש שנים של עבודה מדעית עד שייזכה המועמד בקביעות, או יירדש לעזוב את האוניברסיטה. הקביעות האקדמית היא מאורכרדנית ונוערה לאפשר לאיש המדע, החוקר, לעבוד מתוך חירות השמורה לאדם שמטה לחמו מוכנת. זה כל הסיפור. זהו לב לבה של העצמאות האקדמית, שמאפשרת לחוקר לבצע את עבודתו ללא התערבות מבחוץ.

ב-1917 פירסם המתמטיקאי האוסטרי יוהאן ראדון מאמר צנוע על נוסחה מתמטית הנקראת

2,2,2
18/2/07
"פאנל"